

1987 - Medlemmar berättar minnen

Då jag gick i söndagsskolan

Som elev i Elims söndagsskola har jag många gånger varit med där och sjungit sången om "Söndagshemmet". Vid 6 års ålder blev jag 1908 elev där. De flesta eleverna här kom från kyrkbyn och trakten däromkring. Jag minns hur söndagsmorgon och söndagsskola på något sätt hörde samman. Egen klocka hade ju inte barn på denna tid, men min mor eller mormor såg noga till, att jag i tid kl 10 var i Elim. Vi från Tyna hade att på väg dit passera "Stora Kyrkan" med kyrkogården. Hade föregående dag en jordfästning ägt rum, gick vi långsamt och mer dämpade förbi här, tills vi gått förbi klockstapeln och hunnit ut på Lillälvsbron. Ett värdigt uppträdande sökte man lära oss barn både i hem, och i vardags-, och söndagsskolan.

Det kunde vara 25-30 elever i söndagsskolan. Som många barn var trogna sin skolgång där år efter år, blev åldern mycket varierande. Lärarna hade att söka lämpa undervisningen därefter. Det behövdes rätt många lärare, som "ställde upp" och ibland bytte av varandra. Det var inte ovanligt, att jag och många med mig, hade favoriter bland lärarna. De flesta av dessa hade lång väg att färdas till Elim. Jag minns väl de trognaste av dem. Från Dalviksberg kom Gina och Signe Elven - ibland i sällskap med sin far, som vintertid med häst och släde skjutsade dem den långa vägen. Från Tronsjö kom Alma Haglöf-Nilsson, från Tylla Albertina Karlsson, Valter Andersson och "Petters" Alida. Längsta vägen till Elim hade nog systrarna Hanna och Nanny Norman från Holm. Utom att de två var lärare, hade de sina två yngre systrar, Elsa och Nelly, med sig. (Elsa kom att senare i många år vara organist i Elim).

Dagordningen i söndagsskolan kunde vara denna: Alla barn, oberoende av ålder, samlades först i lokalens mittparti på de första bänkarna. En av lärarna tog hand om inledningen. Särskilt glada blev vi om "inledaren" kunde spela orgel eller gitarr till sången. Ett välkomnande och bön följde därefter. Tidigare hade vi grupperats efter ålder i tre-fyra grupper. Varje grupp eller klass hade sin bestämda plats i lokalens givna hörn, dit nu respektive lärare följde dem. Jag minns, att de yngsta barnen fick sin plats till höger nedom talarstolen. De äldsta, ungdomsklassen, placerades till vänster därom. De övriga fick sina platser i något annat hörn av lokalens utrymmen. Följden av detta blev, att tre, ibland fyra, lärare samtidigt undervisade. Men direkt "störande" verkade detta dock ej, utan var och en sökte koncentrera sig på sitt. Var och en hade sin textbok med bibelberättelser och efterföljande minnesord. Minnesord skulle vi varje söndag läsa upp som "läxa", om vi var läskunniga. Vi var noga med att kunna glädja vår lärare med att helst felfritt läsa upp minnesordet. Jag kommer ihåg att mor många gånger kontrollerade, att jag kunde min läxa. Då alla lärare undervisat sin klass färdigt, samlades vi åter i salens mittenparti, och där avslutades vår sammankomst med gemensam sång.

Två gånger på året var vi samlade till söndagsskolfest, en gång vid terminens avslutning och en gång vid julen. Avslutningsfesten bestod oftast av en utfärd, ibland till någon av våra lärares hem, ibland till någon annan plats. Då förekom lek och underhållning av olika slag, mycken sång och förplägnad. Vi tyckte alltid, att det var så roligt att så här "fritt" få vara tillsammans med våra lärare. Innan festen avslutades, följde en kort samling kring ett bibelord, barn och lärare tackade varandra och uttalade en förhoppning om att på hösten få samlas på nytt till söndagsskola i vårt Elim.

Höstterminen avslutades alltid med julfesten, som vi med spänning såg fram emot. . . Vi kunde ibland själva få hjälpa till att utforma programmet. Tänk att få gå fram till orgeln och sjunga en solosång, då någon spelade orgel till. Eller att få stiga upp på estraden och läsa upp en väl inövad berättelse. Roligt var det också att i grupp få utföra en programpunkt, då vi visste, att även våra föräldrar mött upp som åhörare och åskådare. Den vackra julgranen, då prydd med levande ljus, ett dukat kaffebord, påsar med gotter

- allt gav skön stämning för både barn och vuxna. Men ej enbart stämning gavs mig under de vanliga söndagsskoltimmarna eller under vår- och julfester. Genom lärarnas sätt "att vara", genom deras enkla undervisning, gavs mig en kristen livsinställning, som verkligen gett mig kraft och hjälp på livsvägen.

Adele Sporre

Leksand

Midsommarminnen

Min mormor och morfar hette Maria och Per August Bylen. De var båda bördiga från Torsång och bodde i Tylla, där de ägde ett hemman. Som barn var vi ofta där och hälsade på. De hade fem barn, tre pojkar och två flickor: Gustaf, Karl Erland, Viktor, Anna (min mor) och Ruth Augusta. Av barnen utvandrade i unga år Karl Erland och Ruth till USA. De gjorde sällskap över och förblev sedan där återstoden av livet. Ruth Augusta fick leva längst, hon dog förra året i en ålder av nära 100 år och besökte aldrig Sverige efter sin emigration. Karl Erland däremot var med sin familj hem till Sverige 1923, då hans far och mor firade guldbrylllop. Både Ruth och Karl Erland var mycket fästa vid sitt hemland. Karl Erland var baptistpastor och bodde de senaste åren av sitt liv i Glendale, Kalifornien. Ruth bodde med sin make Harry. Malmberg i Seattle under många år.

På midsommardagen 1968 skrev Karl Erland ett brev till sin syster i Seattle, där han påminner henne om åren i bamskhemmet i Torsång. "Kära syster", börjar han, "tanken går tillbaka till åren därhemma, där vi föddes och växte upp. Särskilt tänker jag på hur vi hade det vid midsommartid. Den stora bakugnsuven i köket fick ny vit dräkt två gånger om året, 'vid jul och midsommar. Golvet var nyskurat och mor hade bakat färskt bröd. Till midsommaren hade vi varit till skogen och hämtat björklöv som vi dekorerade med och så hade vi plockat buketter av vilda blommor, som vi placerade i fönstren. Far hade satt potatis tidigt vid södra sidan av stugan, så vi hade färskpotatis till helgen. Alla hadnyggat upp sig och så gjorde vi sällskap ut för att se hur det växte på åkrarna. Vi gick till nyodlingen och Perstappan, till Hästhagen vid Hagsjön och till det långa jordskiftet vid Tyllahagen. Vi gick till Elvåkern och Rossåkem och till kåltäppan bakom det åkerlundiska hemmet. Det hände också att vi gick till kyrkogården vid kyrkan och såg till farfars och farmors gravar.

På midsommardagen brukade det ofta regna, men någon gång var det också vackert och då kunde vi göra en lusttur med båt till Falun över sjön Runn eller ta tåget till Säter. Biljettpriserna brukade vara något lägre den dagen.

En midsommardag var jag extra frikostig och bjöd min bror Viktor med på en båttur till Falun. Biljetten tur och retur kostade visst 50 öre. Man bjöd på hornmusik under båtresan. Vädret var vackert i början, men då vi kom ut ett stycke på sjön började det regna häftigt. Vi hade inga paraplyer eller regnplagg med oss. När vi kom till Falun undrade vi först om vi skulle stanna kvar på båten, men vi tyckte det blev lite långsamt så vi beslöt att springa upp till ett ställe, som vi visste att far brukade ta in på då han var i Falun. Vi blev alldeles genomvåta. Jag hade en ny kostym och jag var rädd att den skulle krympa, så jag aldrig skulle kunna ha den mer. Jag erbjöd sedan Viktor att få den, men den var också för trång för honom. Vi köpte kaffe och bröd och sprang sedan ner till båten igen. Ja den lustturen glömde vi aldrig.

En annan midsommardag reste vi med hela familjen till Säter. Då hade vi vackert väder. Vi var ner i Sätters sköna dal, hade med oss en stor matsäckskorg. Och så köpte vi sockerdricka och far och mor kaffe.

Gärna ville jag resa till Stockholm och fira midsommardagen där. Resan tur och retur kostade visst fem kronor, men fem kronor var mycket pengar på den tiden. Jag minns att då jag vid tretton års ålder började arbeta vid timmerskiljningen för Korsnäsbolaget hade jag fjorton öre i timmen. En vinter arbetade jag vid Ornäs sågverk och hade då tio öre i timmen.

Då vi var hemma på besök år 1923 var det många som gick arbetslösa i Sverige. En sak hade dock skett som var en ren välsignelse: Lantmäteriet hade ordnat om i byn så varje

jordägare hade bara två jordskiften. Far ägde mesta jorden runt vårt hem och det andra från Lars Pers Eriks efter högra sidan av vägen uppemot nyodlingen. Far var då 70 år gammal och ägde ej krafter att sköta om det hela och sålde därför stugan och jorden till en affärsman i Falun. Far och mor flyttade till Borlänge, där de bodde i en lägenhet i en fastighet, som deras dotter Anna och hennes man, skohandlare K. A. Gustafsson, ägde vid Tunagatan. Där bodde de de återstående åren av sin levnad. Nästan hela sitt liv bodde de i Torsång, men fick slutligen sin sista vilostad på Stora Tuna kyrkogård".

Ruth Larson

Örebro

"Kloka sätt"

Min mor sa åt mej en gång: "Om man har fel åt lungoma får man bästa hjälpen om man stod på en mila och drog in den goda doften av rök när milan började kola".

Gösta Jansson

Dalvik

TILL MEDLEMMARNA I TORSÅNGS HEMBYGDSFÖRENING

Under ett stort antal år har Torsångs Hembygdsförening låtit trycka mindre skrifter, vars innehåll behandlat olika teman och belyst sidor av vår hembygds natur och historia. Man kan se dem som ett antal kapitel i en Torsångs Hembygdsbok, som för varje år blir allt tjockare.

Förra året inbjöd vi våra medlemmar att själva skriva ner minnen och upplevelser som kan vara värdefulla för andra att få ta del av. Några av de inlämnade manuskripten återges i detta årstryck och vi tackar Adele Sporre, Ruth Larson och Gösta Jansson för värdefulla bidrag. Några inlämnade bidrag är så omfattande och intressanta att vi har för avsikt att låta trycka dem under kommande år.

Men ännu väntar vi på flera bidrag. Vi hoppas att Du fattar pennan och skriver ner några personliga minnen av t ex.

Julfirande då jag var barn
Ett roligt kalas
Min, första långresa
Vad min mormor (farfar etc) berättade
Vad jag hört om spöken och oförklarliga händelser
Höstslakten
"Kloka sätt" att bota sjukdom hos människor och djur
Jakt och fiske
Traditioner vid jul, påsk, midsommar, allhelgona etc
Hur vi firade bröllop, födelsedagar, begravningar
Hantverkare i Torsång
Minnen från dansbanan
Då gårdfarihandlaren kom
Nöd, fattigdom och arbetslöshet
Min finaste leksak
Posten och lantbrevbärarna

Detta är endast exempel på vad Du kan berätta om. Skriv gärna om vad Du vill. Bidragen sänds till Thorild Ahlund, Torsång 20, 781 94 Borlänge.

Med varm hälsning från styrelsen

TORSÅNGS HEMBYGDSFÖRENING Verksamhetsberättelse för åren 1985-1986

Styrelsen har bestått av: Thorild Ahlund, ordförande och kassör, Per Andersson, vice ordf (avliden 1986), Tore Nilsson, sekreterare, Tage Pettersson, intendent, Sven Lindkvist,

stugfogde, Märta Jernberg, stugvärdinna, Pär Nilsson, vice sekreterare, Lars Sundberg och Ake Herrdin.

Föreningens medlemsantal uppgår till drygt 800 personer. Styrelsen var samlad till 7 sammanträden vardera året.

Som föreningens årstryck 1985 utgavs "Folkbildning och skolundervisning i Torsång (tiden före 1893)", författad av Thorild Ahlund. Skriften är mer omfattande än tidigare årstryck, 52 sidor. Någon trycksak utkom ej 1986. I stället fick medlemmarna ett brev med inbjudan att lämna in egna texter med berättelser om egna minnen från Torsång. Bägge åren utgavs den uppskattade Torsångsalmanackan med bildreproduktioner av gamla torsångsmotiv.

Ett antal sommarkvällar med musikalisk underhållning har rönt stor tillslutning. Valborgsmässofirande, friluftsgudstjänst i Viken samt midsommarfirande har hållits i traditionella former. Med ekonomiskt stöd från Borlänge kommun har ångbåtsbryggan vid Hembygdsgården helt byggts om, ett arbetskrävande projekt med goda insatser av flera medlemmar. Populära bussutflykter till Tidö slott samt till Hälsingland har genomförts. Två visningar av Torsångsfilmen har skett.

Som gåvor till Torsångs hembygdsförening har överlämnats:

Mangel av Ivar och Anna-Stina Backes i Fjäkelmyra.

Fotografier av Olle Forsberg.

Gubbstol av furu av Karl Hellberg i Borlänge.

Två psalmböcker och ett NT av Åke Sundkvist i Falun.

Högaffel av trä från Gustaf Erikssons sterbhus i Sunnanö.

Smidesverktyg av Sven Moren i Storsten.

Förskinn av läder av Vilma Asp i Falun (efter hennes far Vilhelm Gustafsson i Milsbo).

Smedjebälg av Hans Nygårds i Kårtylla.

Fotografier av Ragnhild Meijer.

Skidor av Anna-Stina och Ivar Backes.

Tavla av ångaren Thule, vimpel från denna båt, räkneverk som använts i timmerflottningen, schackel för hoplåsning av läns av Uno Lindberg i Sunnanö.

Fotografier och diverse trycksaker från flottningen av Ivar Persson, Räfstylla.

Taylor och fotografier från flottningen av Sverker Lien.